

Texten är automatiskt genererad. Vi har i nuläget endast möjlighet att erbjuda transkriberingar i obearbetad form.

Sedan 1954 har Studieförbundet Vuxenskolan delat ut författarpriset till en person som i sitt författarskap speglar nutidens landsbygd. Årets författarpris går till två personer. Vinnarna är Moa Backe Åstot med sin bok Himlabrand och Patrik Lundberg med boken Fjärilensvägen. De är med oss idag på landet och vi ska prata om deras böcker, om den urbana normen, men också om vad platsen har för betydelse i deras författarskap. Du lyssnar på på landet, en podd från Landsbyggsnätverket, med mig, Håkan Montelius.

Hej och välkommen Patrik och Moa! Hej! Hej och börja med! Stort grattis till priset! Tack så mycket! Hur känns det här? Det känns jätteroligt och fint att äntligen få vara här nu. Jag är så himla glad att jag får delad med så det känns fantastiskt att inte styra själv utan jag tror på delad glädje, dubbel glädje och tredubbel.

Lite speciellt för dig. Kan tänka mig att det här är din debutroman. Ja, precis. Det känns ju extra stort att det är jufaktiskt första gången jag får ett pris för en bok jag skrivit. Och det här priset delar ju som sagt ut för att ni ert författarskap speglar nutidens landsbygd. Vad behöver dig Moa? Har du tänkt på det? Är du en landsbygd, författare? Jag har inte tänkt på det som så. Jag tror inte att vi brukar prata så mycket om landsbygd. Det är snarare glesbygd uppe i Norrbotten där jag bor. Så först blev jag faktiskt lite osäker när jag såg den här motiveringen. Och så tänkte jag. Men skriver jag verkligen om landsbygden? Men det är ju också landsbygd på ett sätt. Jag tror bara inte vi brukar använda det ordet så.

Patrik Din bok utspelar sig i södra delarna av landet, Sölvesborg. Är det en landsbygd skildring?

Jag gillar att skildra periferi och det kan ju vara på olika sätt, till exempel att skildra

personer, minoriteter eller personer som inte kommer från det som brukar räknas som normen. Och bland annat är det ju just landsbygden eller landsorten som jag kan få säga. Det är en betydande del av i alla fall det här verket. Fjärde vägen heter som sagt boken. Om du vill berätta lite kort kort vad

boken handlar om för att summera en text somi huvudsak handlar om din mamma. Min mammagick bort vårvintern 2018

och då vill jag skriva om hennes liv.

Men tänkte att det är ju kanske inte allmängiltigt. Det är ju en stor sorg för mig, men det är ju min mamma och inte hela Sveriges mamma.

Men sedan när jag undersökte hennesliv så sa jag att det hängde ihop med så många storasamhälls händelser. Och. Fick veta attdet här drabbar så många.

Kvinnor från arbetarklassen, alltså att drabbas av en för tidig dödvav olika orsaker. Din mamma Ingrid Birgitta Lundberg.Hon föddes 50. Och man kan säga att hon växte upp litegrann under rekordåren,

folkhemmet, välfärdssamhället. Men att hon också svek liteav välfärdssamhället. När min mamma föddes fannsdet på grund av rekordåren och folkhemmet som höll på attbyggas bättre förutsättningar att förbättraflickor än någonsin. Och ändå så gick atti förtid utsliten,utfattig fattigpensionärer.

Och ja, jag vill skildra de strukturerna som gör att det härdrabbar många kvinnor via min mammas liv.

Men den är ju väldigtpersonlig. Den är ju helt självbiografisk och väldigtutlämnande. Var det svårt att skriva den här boken?

För det första ska jag säga det, tro mig. Jag kan hålla med om att det är svårt attskriva alla böcker. Det krävs så himlamycket. Det kan till och med vara jobbigare attskildra någonting skönlitterärt för då måste hela världen byggasockså. Men personligen så.

Tyckte att det var viktigare att skriva så bra som möjligt änatt tycka synd om mig själv. För det är inte det minsta synd om mig. Jag skainte boken för att jag är ledsen för att jag har förlorat min mammautan över sorgen, att hon inte fick leva.

Moa din roman. Det är ju en fiktiv berättelse somutspelar sig i Jokkmokk. Huvudpersonen är Ante,16 år gammal. Han älskar sitt jobb somrenskötare. Han älskar naturen.

Men han har också en börda i och med att han ärkär i bästa kompisen Erik.

Hur personlig berätta är det här för dig? Ja,men det är lite både och för att det här är ju som du säger, det är en fiktivberättelse. Men jag tror att oftast kansenär man skriver

så, även om det inte handlar om mig och inte är en helfiktiv person, så tar man ju mycket från från sina egna känslor eller erfarenheter eller tankar. Jag tar också mycket inspiration från det jag ser i min omgivning, kanske framför allt det jag ser andra uppleva och blanda det på nåtvis med saker som jag själv känner så. Jag känner en väldigt nära koppling till Ante, även om han inte är jag. Han är ju en helt annan person, men vi delar också väldigt mycket. Varför valde du skrev den här boken? Det är en svår fråga. Jag tror att det var inte en så konkret identitet utan det har berättelsen utvecklats under tiden som jag skrev den. Jag har hållit på väldigt länge och jag tror från början så var jag inte säker på exakt vad huvudkonflikten skulle vara utan jag hade inte den här karaktären han hade. Hans inre konflikt och hans känslor och allt det här. Men jag tror inte att jag förstod då att det kunde vara en helbok. Du är ju själv renägare. Samer bor i Jokkmokk.

Hur viktigt var det att skriva en bok med just ett hbtq-tema? Jag tänker att det är någonting som man har pratat alldeles lite om i det samiska samhället och det börjar komma mer och mer, vilket jag tycker är väldigt, väldigt positivt att se. Men tyvärr så har det varit någonting som man inte har pratat så mycket om. Många har sagt till exempel att det finns inga homosexuella renskötare. Och har det varit ett tabu? Ja, verkligen. Och det finns ju också med i boken att speciellt de äldre pratar på ett sätt som givetvis är ju inte sant, men att man har haft den bilden lite grann, då har det varit svårt för människor att verkligen visa vilka de är. Men jag tycker att det börjar bli mycket, mycket bättre.

När du skrev den här boken? Var det givet att den skulle utspela sig i Jokkmokkstrakten. Jag tror att från början så nämnde jag inte någon plats att platsen var viktig, men jag nämnde inte exakt vad det var och det gör jag faktiskt fortfarande inte. Det nämns att det är någonstans kring Jokkmokk. Men de bor i en by utanför. Men jag tror att det kändes självklart ändå att det skulle utspela sig någonstans i mina hemtrakter så i den miljön för att det måste ju nästan varad för den här konflikten. Jag tänker med hela renskötare, livet och det finns ju också på andra platser i Sverige, men det kändes mest naturligt att skriva om mina platser.

Patrik. Jag vet att du har sagt att du vill beskär människor på landsbygden. Kan du berätta hur och varför?

När vi tittar på tv och lyssnar på radio och läser tidningarså är det ofta en viss typ av svenskar som får det mesta utrymmet och då är det innerstad. Människor är stora urbanastäder.

Men jag tänker att Sverige är så mycket mer att världen är så mycket mer och att de här berättelserna också förtjänar att finnas. Och då handlar det om att beskära de här människorna så att vi inte ser dem som att samerna är så eller islänningarna i Sölvesborg. Så får vi se också av historien vad som har hänt när man har sett människor på det viset.

Ja, och då kommer vi in på något som är gemensamt nämnare

för båda dessa böcker, nämligen Herman Lundborg, den rasbiologiska förgrundsfiguren

som ägnade sig åt forskning både om rasbiologi som vi skakalla det. Men han ägnade sig åt rasbiologin både på Listerlandet och på samerna. När Herman Lundborg åker ner till Sölvesborg till Listerlandet och gör sin första stora rasbiologiska undersökning av människorna som lever där och kommer fram till att de är genetiskt degenererade. Det han försöker säga är att de missfoster de är inavlade.

De lägre och lägre stående människor. Och.

Detta lägger grunden för hela den moderna eller väldigt omoderna rasbiologin, som också kommer att påverka hur Adolf Hitler får utforma sin rasbiologi i Sverige. Alla de kränkningar som samerna utsätts för. Och det här tar du upp även i din bok, Moa. Det rasbiologiska arvet i så stor roll spelade i dag. Jag tänker att det spelar väldigt stor roll. För jag tänker att det är det som lagt grunden till det här. Hur ska en riktig same vara? Hur ska samer se ut? Hur ska man leva allt det här? Väldigt mycket av det kommer ifrån det här förtrycket utifrån. Det är inte vi som har hittat på alla de här sakerna, utan det kommer utifrån att så här behöver du vara för att räknas som same. En sådan härsak är till exempel att man bestämde att samerna inte nog antal renar så är man inte längre. Bara en sådan sak som är ju jättekonstig. Men det är från samtid i historien man har hittat på de här sakerna och i rasbiologin. Handlade det om att

mätaskallar, mäta näsor mellan ögonen, allt sånt där, att det skulle avgöra hur pass samisk man var.

Och att man också undersökte så att sägabland raser som de så kallade om man hade till exempel en samisk förälder och en svensk förälder eller liknande. Att man då ville visa vilket missfoster det blev som

tittar vilka förstörda människor som skapas av att blandaraser. Och det där är ju helt fruktansvärt. Och jag tänker att det sitter än i dag hos många, både kanske inom det samiska, men också utifrån att man har en viss bild av hur man ska vara och se ut och leva. Nu vet vi inte skallar i dag längre. Tack och lov. Rasbiologin lever inte kvar, men skulle säga att den här urbana normen finns kvar. Att samerna är någonting annat än den svenska normen. Eller att Sölvesborg och Blekinge och Listerlandet är någonting annat än det normala?

Ja, det skulle absolut vara att komma hittill Stockholm och ha på mig kulten som jag har på mig nu. Bara jag går ut på stanså är det folk som kommenterar och ska prata med mig ibland. Människor som fotar i smyg och så där. Det är tydligen väldigt exotiskt.

Du klär dig på ett sätt som inte många andra gör i centrala Stockholm där vi befinner oss just idag. Precis. Och det märks ju på dem som bor här eller de som är här. Att det här är någonting annorlunda och att det blir någon slags menar att de skafota och så där. Det är inte därför jag har på mig. Det är inte för deras skull. Det är för min egen skull för att det här är det finaste plagget jag har och jag vill vara fin idag på prisutdelningen.

Så det blir ju väldigt konstigt när det blir så.

Vad tycker du? Ja, framför allt så gör det ju att människor känner att de inte spelar lika stor roll. Mo och jag har ju en röst i samhället i dag.

Vi kan säkert om vi vill så flytta till Stockholm, göra någonting annat. Men det ska man inte behöva göra för att spela roll.

Och nu är det ju så. I min hemkommun Sölvesborg så är det många som undrar varför är det så många som röstar på Sverigedemokraterna eftersom det inte har varit så förut?

Jag har pratat med flera sverigedemokrater i Sölvesborg och flera av dem säger att lokalvalet då rösta på Socialdemokraterna. Men i riksdagsvalet rösta på

Sverigedemokraterna. Det ärett långfinger åt makten och de menar att makten finns i Stockholm. De bryr sig inte om oss. Han protesterar.

Hur skulle du säga att er egen relation till den plats där ni kommer ifrån ser ut? Om vi börjar med dig Patrik. Du har ju. Du är uppvuxen i Sölvesborg, men du har ju flyttat därifrån och gjort karriär som journalist och författare och bor idag i Stockholm.

Ja, jag tror att jag har gjort sammametamorfos som många människor, att när jag var ung så ville jag bara ifrån oss i världen. Och nu när jag sett världen så kan jag uppskatta och älska min hemstad. Ja, men jag tänker på det som Patrick sa tidigare, att man ska inte behöva flytta till Stockholm till exempel, men att jag ändå har slagits av den insikten att det är nästan så att man behöver det faktiskt. Kan du känna dig tvungen att flytta? Ja, jag vill inte flytta och jag planerar inte att flytta. Men jag kan ju känna vissa gånger att det är här mycket händer. Men jag känner ändå att jag inte vill flytta. Jag känner när jag kommer hit att det här är inte min plats. Det är inte här jag vill bo. Det är inte här jag vill vara utan mina hemtrakter är viktiga för mig och jag tycker att det väger tyngre än ett jobb att behöva säga.

Din berättelse himlar ibland om Ante och Erik och de andra människorna. Är den knuten till platsen Jokkmokk eller skulle den kunna utspela sig någon annanstans? Ja, jag tänker att men jag tror att andra också kan känna igen sig i den. Folk som kommer från andra kulturer har hört att det kan vara liknande i andra. Men men just Dantes berättelse tänk att den är den är knuten till Sápmi. Men sen så tänker jag som som jag säger att jag tror att många andra också kan känna igen sig i att vilja föra sina traditioner vidare och stå där och fundera kring sin identitet och hur man ska göra det. Patrik Vad säger du om din berättelse eller din mammas berättelse? Skulle den kunna utspela sig någon annanstans? Jag tror att den utspelar sig överallt hela tiden. Det här är arbetarklassen som jag beskriver. Den finns ju över hela Sverige och över halv världen. Sedan kanske känslan av att vara i periferin blir extra stark när det utspelar sig i Sölvesborg. Eller en svårt, men det vet vi att det finns liksom i hela Sverige. Det kan till och med vara värre i Göteborg eller i

Stockholm där allting är mycket dyrare. Men sjukpenningen är inte högre här i Stockholm.

I båda böcker så handlar det om personer som på ett eller annat sätt bryter normen eller avviker från normen.

Tror ni att det är svårare att göra det i en mindre ort utanför en storstad? Det tror jag att det är och jag tror att det är det, oavsett som i det här fallet om man är Sam eller inte. För jag vet att det är många andra som också är från Norrbotten som har hört av sig till mig och läst gamla brand och sagt att de känner igen sig jättemycket trots att de inte har det samiska. Men bara det att bopå en mindre ort uppe i Norrbotten. Att attbara det kan göra att man känner igen sig i den här berättelsen. Så det verkar vara så tyvärr. Patrik

Både och skulle jag säga eftersom jag upplever att i mindre samhällen så finns det också helt annan hjälpsamhet.

Även om du då kanske känner dig besjälad när du är på en större plats på en liten plats så vet du vilka alla är. Du kan se dem i ögonen. Det är många som tror att jag då som på lyssnarna har ju inte detta, men jag ser ut som en sydkorean att jag fick uppleva jättemycket rasism när jag växte upp i Sölvesborg. Mer än vad jag skulle uppleva i en större stad. Jag upplever att det inte stämmer, för där vet de att jag är Patrik. De känner mig. Alla vet vem jag är och rasism handlar om avhumanisering. Att säga att den där människan är C så på grund av hans hudfärg. Eller ras som vissas säger. Men det upplevde inte jag på det sättet och min mamma har nog haft det svårare i sitt liv i ett större sammanhang. För det fansen då?

Så i Sölvesborg känner man sina grannar. Det gör man inte på alla ställen. Jag känner inte mina grannar i Stockholm som kunde hjälpa henne och det var människor som skjutsade mig och min syster när vi skulle spela fotboll eller gå på ridning och sådana saker. Så jag tror inte bara att man ska tyckas synd om sig själv när man bor på landsbygden. Jag tror också att man skakänner att det finns många saker som vi gör mycket bättre.

Men det håller jag verkligen med om. Jag tänker att det är en anledning till att jag också vill bo kvar där uppe. Fast jag tänker ändå att det positiva överväger ju allt det här. Nu pratar vi mycket om om problemen som kan uppstå där. Men jag tänker att det är också fantastiskt att bo i ett sådant samhälle,

tycker jag. Jag tror också att många kan känna igen sig i det du berättar eller det du beskriver i din bok. Jag är själv uppvuxen i ett litet brukssamhälle och har gjort ungefär en liknande resa att flytta till en större stad. Jag tror att många gjort det. Det är inte ovanligt att man växer upp någonstans och så tar man sig till en större stad. Under en del av livet. Men ändå finns den här urbana normen och den lite förenklade bilden av en småstad kvar. Varför tror ni det ser ut så här? Jag tror ändå att ganska många delar våra erfarenheter. Det är också för att den där bilden kanske delvis stämmer. Att människor är annorlunda än vad man är i Göteborg eller Stockholm/Malmö. Det är bara att man får inte tycka att det är sämre. Det är inte sämre. Varför frågar man människor? Varför flyttar du inte?

Eller varför stannar du? Varför frågar man inte? Tvärtom, de som flyttar varför flyttar. Det är där det finns en bild av att alla ungdomar drar efter gymnasiet från ett litet ställe. Det stämmer ju inte. Mer än hälften stannar. Det visar all statistik och av de som flyttar så är det många som kommer tillbaka efter att de har studerat.

Så jag tror precis som många säger, att jag tror att de här människorna, spelarna som behöver lite bättre självförtroende är med. Och precis som du säger det här med att man har en bild av att väldigt många flyttar, många unga framförallt flyttar. Det är också många som har kommenterat när de läst gamla böcker att de tycker att det är ovanligt att antyda och huvudkaraktären inte vill flytta därifrån och de tycker att det är unikt. Och så tänker jag mig. Varför måste det vara det?

Varför måste det vara så annorlunda att någon ung människafaktiskt vill stanna? Att man måste få vilja stanna på sin plats. Jag beställde era böcker inför det härsamtalet och läste dem. Det tog tid innan jag fick den för att det var slut hos näthandeln. Så det har varit roligt efter våra böcker. Tror ni att det beror på att det saknas den här typen av berättelser? Ja, det tror jag absolut. Jag tänker att det är ju tyvärr, kanske man får säga. Unikt att skriva om de saker vi gör. Jag tänker att det är, helst hade det inte varit det. Helst hade det varit jättemånga som skriver om de här sakerna och då hade det kanske inte varit så. Men men nu är det väl så att vi är inte jätte jättemånga. Jag tror att du har rätt. Jag tror också att du har fel med vad jag vill skarpt säga emot dig. Jag tror att så

många läste din bok för att den är så bra. Tittapå recensionerna, titta på uppmärksamheten. Om jag hade skrivit en himla brand så hade den blivit usel. Då är det inte alls många löst. Jag tror också att både du och jag ska känna att vi har skrivit ett bra litterärt verk i många sammanhang. Precis som det här på ett positivt sätt får vi prata om kanske den politiska aspekten eller identitets aspekten av det hela. Men summa summarum handlar det om är det en bra bok eller inte? Och enligt läsarna så har vi lyckats helt okej. Ja, men det är sant. Tack för att du sa det.

Jag tror definitivt att ni påverkar synen på landsbygden genom era böcker. Men alla är ju inte författare. Hur kan man förändra den här urbana normen om man inte är författare? Jag tror att man måste göra det bättre själv, för jag upplever att det är. Vi kan inte gå runt och vänta på att politiker i Stockholm ska vara snäll mot oss, utan vi måste visa att

vi kan göra det bättre själv. Vi klarar oss själva. Jag tror att man ska ge järnet för det man tror på. Hur då?

Ja, till exempel om man säger ja nu så har de redan bytt skola till vilket hände. Jag har ett bästa driv. Opinion går samman. Ni kanske kan starta en byskola själv på egen hand för att era barn ska få gå i den här skolan. Man måste tänka kreativ när man vet att det alltid man får hjälp av pappa staten. Men jag håller med om mycket av det du säger och trycker. Jag tänker också det här att kanske inte gå med på den här bilden, att man måste bo i Stockholm till exempel. Man vill bo där man vill bo och då behöver det finnas en skola till exempel. Vi tänker inte flytta därifrån bara på grund av det utan visa att det finns människor som bor på de här platserna och som tänker fortsätta göra det. Det får bli sista ordet i den landet den här gången. Tack för att vara med! Tack Patrik Lundberg! Tack för du! Tack för att du fick vara med. Och återigen stort grattis till priset! Podden Landet produceras av Landsbyggsnätverket. Redaktör var Ingrid Whitelock. Jag heter Håkan Montelius och tack för att du har lyssnat.